

Az elkötelezett könyvtár: chicagói történetek a könyvtárak közösségépítő szerepéről

Fordította és tömörítette: ABBOUD Kamal Tamás,
BÓDOG András, KOVÁCS Katalin

*A „The engaged library. Chicago stories of community building” (Underwriting Jody Kretzmann, Susan Rans. Ed. Danielle Milam. Chicago Community Trust; Chicago Public Library Foundation and the Institute for Museum and Library Services, Chicago, 2005. 45 p.) című tanulmányt Abbaud Kamal Tamás nyersfordítása felhasználásával, a jogtulajdonos engedélyével Bódog András és Kovács Katalin tömörítette. A beszámoló eredeti, teljes szövege itt olvasható:
https://www.urbanlibraries.org/assets/Engaged_Library_Full_Report.pdf.*

Bevezetés

A közkönyvtár többé nem csak könyvek passzív tárolóhelye vagy a pissenés nélküli, illedelmes viselkedés helyszíne napjaink zajos világában: a modern könyvtár aktív, cselekvő részese a közösségnek és egyúttal a változások katalizátora.

A „*Jobb együtt: az amerikai közösség újjáépítése*” (Simon & Schuster, 2003. 336 p. <https://www.simonschuster.com/books/Better-Together/Robert-D-utnam/9781439106884>) című, több kiadást megélt monográfiájukban Robert Putnam harvardi szociológus és Lewis Feldstein közösségi aktivista a könyvtárakat a társadalmi kapcsolatépítésben híd szerepű helyszíneként jellemzik. Bár más közintézmények is törekednek a hasonló gondolkodású emberek összehozására, de a különböző érdeklődésű, eltérő társadalmi

hátterű emberek között csak a közkönyvtárak képesek összekötő szerepet betölteni, kapcsolatot teremtve azok között is, akik a könyvtári háttér nélkül valószínűleg soha nem találkoznának, nem is állnának szóba egymással.

A bemutatásra kerülő tanulmány – mely a Városi Könyvtárak Tanácsa¹, a Chicagói Közösségi Alap² és a Chicagói Közkönyvtár Alapítvány³, illetve a Northwestern Egyetem Képességalapú Közösségfejlesztési Intézete⁴ kutatói támogatásával készült – a könyvtárak közösségépítésben játszott szerepét mutatja be a Chicagói Közkönyvtár⁵ saját tagkönyvtárai példáin. A tanulmány szerzői az emberek átlagos aktivitását követve kísérték figyelemmel a közösségek kialakulását és működésüket a különböző könyvtári (pl. új épületben működő, felújított épületben szol-

gáltató, „már jól bejáratott”, régi épületben lévő) környezetben. A kutatók abból indultak ki, hogy a sikeres közösségépítéshez olyan rétegek felfedezése és mozgósítása szükséges, amely összetevők minden közösségben rendelkezésre állnak. Ilyenek:

- a közösséget alkotó egyének készségei és erőforrásai,
- a közösség önkéntességi rendszerén belül kialakult kapcsolatok ereje/erőssége,
- a helyi intézmények által biztosított előnyök és értékek,
- a közösség rendelkezésére álló fizikai infrastruktúra,
- a helyi gazdaság jellege és dinamikája,
- azon ismeretek összessége, amelyek meghatározzák magát a közösséget, annak történetével és álmaival együtt.

A történetek, melyek alapjául a Chicagói Közkönyvtárhoz tartozó tagkönyvtárak vezetőivel folytatott beszélgetések szolgáltak, sikeres közösségépítési stratégiák működését fedik föl. A példák arra ösztönözhetnek, hogy elgondoljuk, miként helyezhető egy könyvtár központi szerepbe a helyi közösség életében, és hogy milyen módon fejleszhető a könyvtár közreműködésével a helybeliek közösségi részvétele.

A tanulmány függeléke jól használható eszköztár mutat be: olyan szempontokat, amelyek segítségével más könyvtárak is megtervezhetik, hogy milyen preferenciákra figyelve tudnak részt venni a helyi közösségi életben, illetve miként tudják bevonni a helybelieket a könyvtár életébe.

Amivel okosabbak lettünk

A tanulságok relevanciájának biztosítása érdekében a szerzők felkérték a Chicagói Közkönyvtár vezetőségének egyik tagját, *Mary A. Dempseyt*, hogy elemezze a példákat és ossza meg megfigyeléseit és javaslatait velük. Visszajelzése igazolta, hogy a könyvtárak, ha megfelelő erőforrások állnak rendelkezésükre, kreatívan menedzselik kapcsolataikat a működési körzetükben. Előnyt jelent, hogy a könyvtárak számos, a közösségépítéshez nélkülözhetetlen erőforrással már eleve rendelkeznek: saját közösségi térrel, stabil kapcsolatokkal a helyi gazdasági, pénzügyi élet szereplőivel, és ami a legfontosabb, élvezik a helyi közösség bizalmát, támogatását is. Ezek révén kapcsolódni tudnak a közösség elemeihez, segítve a kapcsolati hálóképzését, hozzájárulnak a társadalmi tőke gyarapodásához is, és a társadalmi

kapcsolatépítés katalizátoraiként működnek. *Mary Dempsey* a következő nyolc pontban foglalta össze a tanulságokat:

1. *Merjünk kilépni a könyvtár falain kívülre: a sikeres közösségi és könyvtári kapcsolatok mind proaktívak!* A helyi társasági környezetben is aktív könyvtárvezetők alakítják ki azt a „kétirányú utat”, amely a könyvtárat központi szerephez juttatja a közösségben. A könyvtárosok ilyen típusú, könyvtáron kívüli (ugyanakkor azzal kapcsolatos) tevékenységeit minden lehetséges módon bátorítani kell!
2. *Találjuk meg a vezetőket! Sokat számít az a közös erőfeszítés, amellyel meg tudjuk határozni, hogy kinek, milyen testhezálló szerep felel meg a közösségben.* A helyi lapok olvasása, a régóta ott lakókkal való kommunikálás, a társasági események, különféle helyi rendezvények látogatása mind hozzájárulnak ahhoz, hogy megtaláljuk azokat az embereket, akik a közösségi élet központi figurái, akikkel érdemes lesz együttműködni.
3. *Mérlegeljük kreatívan, mi mindent képes nyújtani a könyvtárunk, haladjuk meg a hagyományos, bejáratott elképzeléseket, és álljunk készen arra, hogy igent mondjunk az olyan újszerű elképzelésekre, amelyek küldetésünkkel (ha csak mégoly szokatlan módon vagy érintőlegesen is) kapcsolatosak!*
4. *Fedezzük fel a közösség egyedi vonásait és erősítsük azokat!* A könyvtárnak otthont adó közeg kulturális jellemzői és az abban élő fiatalok családi háttere egymást erősítve biztosítják, hogy a könyvtár nélkülözhetetlen közösségi helyé válhasson.
5. *Támogassuk a helyi vállalkozásokat és intézményeket!* Építsünk ki kölcsönösen előnyös kapcsolatokat velük: népszerűsítsük szolgáltatásainkat, és igyekezzünk náluk elköltetni a könyvtár szabad felhasználású pénzügyi forrásait! Ez mindenképpen a könyvtár és a közösség érdekeit szolgálja.
6. *Tegyük közösségi központtá a könyvtár épületét!* A középületek a találkozóhely funkcion messze túlmutató közösségi értékekkel bírnak. Minél jobban integrálódik egy könyvtár a közösségi életbe, annál inkább magukénak érzik az emberek.
7. *Teremtsünk közösségi eszmén alapuló kulturális közeget* a könyvtárosok és az önkéntesek között! A személyzet minden tagját arra kell biztatni, tanulják meg minél több ember nevét, járjanak el a helyi rendezvényekre, alakítsanak ki, és fejlessze-

nek további kapcsolatokat, és kövessék figyelemmel a közösségi ügyeket – így tehető a könyvtár jelenléte hiddá az egyes közösségi, társadalmi csoportok között.

8. *Támogassuk az olyan könyvtári célú befektetéseket,* amelyek repülőrajtot adhatnak a közösségfejlesztési erőfeszítéseknek! Egy új tagkönyvtár új reményt és gondoskodást jelent a neki otthont adó, addig esetlegesen elhanyagolt környezetnek, illetve az olyan területeknek, amelyekre addig nem fordítottak kellő figyelmet. Az újonnan létrejött tagkönyvtárakat támogatnunk kell abban, hogy közösségi hálózatokat alakítsanak ki. Amikor a könyvtárak és a hozzájuk tartozó közösségek hozzáfognak ehhez a feladathoz, legértékesebb tulajdonságaikat mozgósítják! Az egyéni készségek, plusz a helyi szervezetek, intézmények mind a helyi környezet kulturális összetevőit jelentik, és a helyi gazdasági és a fizikai környezettel együtt alkotnak új helyi közösségeket. Az önkormányzat és a központi könyvtár segítségével gyakorlatilag nincs határa annak, amit a helyi könyvtárak elérhetnek a pezsgő, dinamikus helyi közösségi élet kialakításában.

*

Nemrég még mindenki a közkönyvtárak kézbesítésre váró gyásztáviratait fogalmazta, mert a könyvtárak tetszhalottnak tűntek az internet, a televízió, a nagy könyvesbolthálózatok és internetkávézók térhódítása miatt. A könyvtárak agóniáját jelezte a személyzet létszámának csökkenése, a maradék munkaidejének visszanyesése és a beszerzések elmaradása is. Sokat lehetett hallani a közösségek eróziójáról, a személyes kapcsolatok visszaszorulásáról, ugyanakkor a passzivitás veszélyeiről és a bukott közösségekről. A közösségi életet tápláló helyi kapcsolatok elhalása után láthatóan kiüresednek a személyes, civil kapcsolatok is. A jövő borúsnak tűnt, amelyben a könyvtárak visszaszorulása csak egy volt az elidegenedés szimptomái közül.

Pezsgő közösségi élet kiépítése

A negatívan ható társadalmi folyamatok ellenére pozitív példák is fellelhetők, olyan helyszínekről, szervezetekről, amelyek létezésükkel bizonyítják, hogy aktív közösségek mindenütt találhatóak, függetlenül attól, hogy szegény vagy gazdag városrészeiről, városi vagy vidéki helyszínekről van szó. Ha sikerül mozgósítani és összekapcsolni a helyi közösségeket,

akkor ezek együttesen szélesebb merítésű közösségi hálót tudnak létrehozni.

A sikeres közösségfejlesztés lényege, hogy a könyvtár újra felfedezi és mozgósítja a közösségben régóta meglévő, rendelkezésre álló értékeket. Ugyanis semmilyen, a közösségen kívülről jövő elgondolás vagy szervezet nem képes létrehozni azt, ami a közösségben már eleve adott volt. A sikeres közösségfejlesztési stratégiák mind értékalapúak, és a közösség belső erőforrásaira támaszkodva, a már létező elemeket fejlesztik tovább. Noha helyenként szükség lehet egyes, a közösségen kívülről származó forrás(ok) bevonására, a kulcs a hosszú távú megoldásokhoz belülről jön. Mindig a közösséget alkotó személyek egyéni készségei, valamint a fizikai környezet jellemzői és erősségei képezik a kiindulópontot.

Egyének: minden egyén rendelkezik olyan adottsággal, amelyet csak ő tud nyújtani a közösségnek. A kreatív közösségek tisztában vannak tagjaik efféle erősségeivel és a lehető legtöbb lehetőséget biztosítják kiaknázásukhoz. Ugyanakkor ezek pusztán felismerése és összegyűjtése nem elegendő: módot kell találni arra is, hogy a közösség tehetséges tagjai egymáshoz is tudjanak kapcsolódni. Az ilyen összekapcsolódások létesítése és a létrejött kapcsolatok ápolása alkotják a közösségépítés szívet-lelkét.

Egyesületek: valamilyen közös célt követve az egyének szívesen tömörülnek egyesületekbe (pl. kertészeti klubok, iskolaszövetségi szervezetek, tekecsapatok, könyvklubok, egyházi gyülekezetek jellegzetes példái a hasonló érdeklődésű emberek találkozásának). Az egyesületek révén a közös érdeklődés szerint olyan hosszú távú, összetett kapcsolatrendszerek alakulhatnak ki, amelyek korábban nem léteztek.

Intézmények: minden közösség – anyagi helyzetétől függetlenül – magában foglal olyan intézményeket is, amelyek valamilyen formában támogatni tudják az egyéneket és a közösségben fellelhető civil szervezeteket, egyesületeket. Ezek az intézmények, illetve közösségi helyek (iskolák, egyházi gyülekezetek, vállalkozások, könyvtárak stb.) funkcionálhatnak ingatlanközvetítőként, találkahelyként, gazdasági társaságként vagy inkubátorként a helyi közösség életében.

Fizikai környezet: értéket jelentenek a környezet zöldfelületei, útjai, létesítményei, közlekedési csomópontjai és gyülekezőhelyei.

Gazdaság: a lokális gazdaság a helyi erőforrásokból, vállalkozásokból és azok erejéből, lendületéből tevődik össze, amelyek révén javakat termel és segít azok elosztásában.

Történetek: minden közösség rendelkezik olyan történetek gazdag szövedékével, amelyek meghatározzák identitásukat. Ha megeljük annak módját, hogy a közösség ezeket a történeteket el tudja mesélni egyrészt saját, belső körének, másrészt a kívüllagnak, akkor elképesztő lehetőségeket tárunk fel. Jó katalizátorra lehet mindennek egy-egy könyvtár helytörténeti gyűjteménye.

A helyi erőforrások és értékek összessége erős talapzatot biztosít az egész közösség számára. Ezek megelése és összekapcsolása a közösség legfontosabb feladata: egyre több elemzés mutat rá arra, hogy minél több ilyen vonást találunk és kapcsolunk össze, annál erősebbé, hatékonyabbá válik a közösség, és ebben a folyamatban markáns szerepe van a helyi könyvtáraknak.

Hálózatok, normák és bizalom

Robert Putnam korai korszakos írásában, a „*Tekelés egyedül: az amerikai közösség összeomlása és újjraéledése*” (Bowling alone. America’s declining social capital = Journal of Democracy, January, 1995. 65–75. p.) így definiálta a társadalmi tőkét: „*A társadalmi tőke társadalmi hálózatokból, reciprokális alapú normákból, kölcsönös segítségnyújtásból és megbízhatóságból tevődik össze. E megközelítés lényege, hogy rámutat: a társadalmi, másnéven közösségi hálózatok valódi értéket képviselnek a hálózat tagjai számára.*”

A társadalmi tőke azok életét is képes átalakítani, akik nem vesznek részt a közösség társadalmi tőkét előállító tevékenységeiben. Az erős társadalmi tőkével rendelkező közösségekben visszaszorul a bűnözés, erősödik a helyi gazdaság és javul az iskolák színvonala. Putnam központi gondolata az volt, hogy az amerikai életben apadóban van a társadalmi tőke. Állításait alapos kutatómunkára és statisztikai adatokra alapozta, aminek következtében számos olvasója komolyan aggódni kezdett az amerikai demokrácia jövőjéért. Mások tiszteletteljes egyet nem értésüket fejezték ki, álláspontjukat pedig az országszerte újjraéledő közösségek történeteivel támasztották alá. 2003-ban Putnam Lewis Feldsteinnel közösen megírta vészterhes jóslata ellenanyagát, a „*Jobb együtt: az amerikai közösség helyreállítása*” című munkáját, melyre jelen a tanulmány összeállítói is gyakran utalnak.

1. Mélyen beágyazódva a közösségbe

Chicago északi részén, a Kalifornia és a Devon sugárút forgalmas kereszteződésétől néhány épülettel lejjebb található a Chicagói Közkönyvtár Northtowni Tagkönyvtára. Ha a Kalifornia sugárúton jön valaki autóval, könnyen eltévesztheti a helyet: az épület 1962-ben épült, és úgy fest, mint egy nagy tornaterem, amelyet mindkét oldalról kereskedelmi épületek vesznek körül. Ne hagyjuk, hogy a külső megtéveszsen: ez a könyvtár Chicago egyik legforgalmasabb tagkönyvtára, mely sokféle közösségnek ad otthont, állományában pedig az angol mellett, orosz, héber, jiddis, spanyol, urdu és bengáli gyűjteményrészek is találhatóak. Száz fő befogadására alkalmas előadóterem szinte a nap minden szakában foglalt, annyiféle külső programnak vagy a könyvtár által szervezett rendezvénynek, oktatásnak ad teret.

A bejáratától jobbra található *Rose Powers*nek, a könyvtár vezetőjének irodája. Az iroda hatalmas üveglakán át a látogatók megpillanthatják a könyvtári teret (feltéve, ha átlátnak az ablakpárkányra halmozott Green Bay Packers szurkolói szuveníreken, pompon-babákon, tróféákon és egyéb holmikon). Mindenesetre e nagy ablakon bárki benézhet, és ha Rose-t ott találja, be is ugorhat hozzá. Ezt sokan meg is teszik, mert Rose az egyik legismertebb személy egész West Ridge-ben. Tizenkilenc éve dolgozik a northtowni könyvtárban: még gyerekkönyvtárosként kezdte, majd helyettes vezető, végül könyvtárvezető lett. Rose Powerst nemcsak folyamatos könyvtári jelenléte tette West Ridge közismert alakjává, hanem a northtowni Kereskedelmi Kamarában, a Kiwanis Klubban⁶ és a High Ridge YMCA-ben⁷ az évek során betöltött különböző tisztségei is. Tagja továbbá a Northtown Kertész Klubnak, a West Ridge-i Bungaló Klubnak és még jó néhány más szervezetnek is. Ezen a környéken igencsak nehéz bármibe fogni úgy, hogy az ember ne botlana Rose Powersbe. Rose intézményvezetői munkakörének központi része az efféle közösségi kapcsolatépítés. „*Ha megismerem a környékbeli közösségek vezetőit – akik maguk is számos más csoportban is tagok – és rólam jó tapasztalatokat szereznek, akkor máris könnyebben terjed minden információ. Ki tudja, hova vezet majd például az, hogy tag vagyok Kertész Klubban, vagy a Bungaló Klubban? Sose lehet tudni, de az biztos, hogy pozitív benyomást kell kelteni magadról a közösségben.*”

Kapcsolatok hálója

Rose annak tulajdonítja a helyi közösségben betöltött központi szerepét, hogy a korai '90-es években a *Blue Skies for Library Kids* projektben gyerekkönyvtárosként dolgozott. A projekt – melyet a Chicagói Közkönyvtár Alapítványon keresztül a Chicagói Közösségi Alap finanszírozott – egyesítette a közösségi vezetők erőfeszítéseit, hogy innovatív programokat szervezzenek a kerületben élő gyerekek és családtagjaik számára. Amikor Northtown elnyerte a Blue Skies támogatást, Rose első megbízatása az volt, hogy derítse fel, kik a közösség hangadói, vezető személyiségei. *„Elmentem a helyi újsághoz és heteken át elolvastam minden egyes oldalát, olyan nevek után kutatva, amelyek rendszeresen felbukkannak. A leggyakrabban Irv Loundy nevét láttam a Devon Bankból, ezért felhívtam és megbeszéltem vele egy találkozót.”*

A Devon Bank közösségi kapcsolatokért felelős elnökhelyettese volt Irv Loundy, aki régi szereplője a Rogers parki és a West Ridge-i közösség életének. Rose látogatása idején Loundy éppen azon fáradozott, hogyan lehetne életet lehelni a tetszhalott állapotban lévő kereskedelmi kamarába. Amikor Rose felkérte, hogy csatlakozzon a Blue Skies program elnökségéhez, amit el is fogadott, viszonzásként arra kérte a meglepett Rose-t, hogy ő pedig a kereskedelmi kamarában vállaljon szerepet. Rose azóta tagja a kamarának, jelenleg titkári pozícióban. *„Így kezdtem el megismerni az üzleti élet szereplőit”* – mesélte. Mivel a Blue Skies projekt fiatalok közreműködését igényelte, Rose elment oda, ahol egészen biztosan találkozhatott tinédzserekkel: a Warren Parkba. A park felügyelője, Diane Schilz már korábban elindított egy ún. „Tini bizottság” nevű csoportot, ezért Rose őket kereste fel, hogy megtudja, mit várnak a tinédzserek a könyvtártól. Ezzel kezdődött az a ma már komoly múltra visszatekintő együttműködés, amely a könyvtár és a park között köttetett. A Warren Park táborlakai („day campers”) azóta rendszeresen részt vesznek a Chicagói Közkönyvtár nyári olvasásnépszerűsítő programjaiban⁸, a könyvtár pedig a park épületeibe szervezi azokat a foglalkozásokat, amelyek kiszorulnak a könyvtár előadóterméből.

A parkkal kötött együttműködés folyamánként könyvelhető el a közeli High Ridge-i YMCA-vel kialakított együttműködés is. A YMCA egy korábbi vezetője maga is tagja volt a helyi Kiwanis Clubnak, és elhívta Rose-t egy Kiwanis-ebédre, ahol bemutathatta a könyvtárát. Egy régi klubtag támogatásával

Rose itt is klubtaggá vált, néhány évvel később pedig megválasztották a klub elnökévé (ezzel folyamatos támogatást szerzett a nyári olvasótáborokhoz szükséges könyvek megvásárlásához). A klubtagság révén élvezett, kibővült nyilvánosság aktívabb közösségi szerepvállalást eredményezett a Northtown tagkönyvtár életében is.

A Northtowni Könyvtár Barátai⁹ csoport már Rose könyvtárvezetői kinevezése előtt is létezett, de kinevezését követően megnőtt az aktivitásuk. *„A közösségünkben élők közül sokan gyerekkoruk óta ismernek minket; és azért járnak vissza hozzánk, mert megtanulták, hogy a könyvtár a közösség fontos része.”* A csoport tagjai minden könyvtári fejlesztéshez segítenek pénzt gyűjteni, ha Rose megkéri őket erre. A könyvtárbarátok közösségének egyik alapító tagja Mike Moses ügyvéd, aki a helyi önkormányzati választáson is indult. Rose minden politikai kérdésben semleges álláspontot követ, és önkormányzati alkalmazott lévén, jó kapcsolatot ápol a városi közgyűlés főtisztviselőjével, Bernie Stone-nal is. *„Engem szinte a barátjának tekint [....]. Ha könyvre vagy információra van szüksége, csak engem hív.”* – mondja Rose. Amikor a Devon Banknak csökkentenie kellett a helyiségeiben szervezett rendezvényeket, Irv Loundy néhány csoportot átirányított Northtownba. Ezek közül az egyik a YIVO, azaz a Jiddis Irodalmi Társaság volt. Rose miattuk bővítette ki a könyvtár jiddis nyelvű gyűjteményét. A másik hozzájuk átköltöző társaság a West Ridge Historic Chicago Bungaló Klub volt, amelynek tagjai Rose szavai szerint *„a környék környezetvédő lakói, akik imádják a bungalóikat. Több felújítási, csinosítási programot is szerveztek, amelyekre tódultak az emberek, köztük olyanok is, akik korábban soha nem jártak nálunk”* – folytatja. A bungaló tulajdonosok között sok a befolyásos ember, akikkel Rose új kapcsolati hálót remélt kiépíteni a northtowni könyvtár érdekében.

A bungalósok bemutatták őt a Kertészek Klubjában, a Kereskedelmi Kamara pedig elérhetőségeket adott indiai és pakisztáni közösségekhez. Rose rendszeresen szerepel a helyi tévécsatorna műsoraiban is, ezáltal a könyvtári programok ismertetése sokkal könnyebbé válik, de Avy Meyers révén, aki a program aktív szereplője, Rose a körzeti rendőrségi-lakossági fórumok rendszeres résztvevője is lett.

Bizonyos tekintetben, akár egy család

A szerteágazó igényeket követve, Rose gazdag programkínálatot tart fenn a könyvtárában. *„A lehető leg-*

különbözőbb programok szervezésével szeretném elérni azt, hogy olyan embereket vonzzak a könyvtárba, akik egyébként egyáltalán nem járnának ide.” Voltak már például különféle jellegű fűzőversenyek, melyeken a környék eltérő kulturális háttérű közösségei vettek részt. Elhozta a Getshemane Garden Centert is, hogy esküvői virágkötészeti műhelynapot tartsanak, támogatta a feng shui programokat, és helyet biztosított a Hasfelmetsző Jackkel foglalkozó olvasókörmek is. Az ilyen rendezvényeket fillérekből meg lehet rendezni (szükség esetén a Northtowni Könyvtár Barátai is besegítenek). A programok népszerűségére jellemző, hogy teljesen megtöltik az auditóriumot.

Egy másik chicagói tagkönyvtár vezetője – nem tudván, mihez kezdjen az intézményébe özönlő ázsiai-amerikai látogatók tömegével – megkérdezte Rose-tól, milyen rendezvényekkel szokott készülni az indiaiak és a pakisztániak számára. Rose azt felelte, hogy éppen olyanokkal, mint bárki más számára, elvégre főlegesen kizárólag a nemzeti kultúrájukról szóló programokkal készülni, amit eleve ismernek, ráadásul sok hasonló eseményt szerveztek már a könyvtárban korábban is. *„Hetente kétszer fogadjuk a Truman Főiskola egyik szemináriumát (az angol mint második nyelv), és ugyanez a tanár egy középiskolai tanulmányokat helyettesítő általános képzésben is oktat, szintén heti két alkalommal – ráadásul ő is itt él, a mi közösségünkben”* – mondja Rose.

Az internetkapcsolattal ellátott számítógéppark olyan látogatókat vonzott, akik kizárólag emiatt jöttek a könyvtárba. A környék keleti részén működik a Misericordia nevű bentlakásos ápolási központ, amely fizikai és szellemi fogyatékosokkal küzdő embereknek ad otthont. Üzemeltetői mindig óvakodtak attól, hogy betegeiket az intézmény területén kívülre vigyék, de az egyik önkéntesük, aki a Northtowni Könyvtár Barátai csoport tagja, énekkart szervezett a bentlakókból. A kórus 2004 júliusában adta első koncertjét a könyvtár előadótermében, amelyet színültig megtöltött a közönség. *„Nemcsak a családtagok és a rokonság jött el, hanem barátok, helyi lakosok, indiaiak és mexikóiak is. Mindnyájan imádták”* – mondta Rose. A Misericordia lakói azóta gyakrabban járnak a könyvtárba, Rose pedig többféle programot próbál szervezni nekik. Számára mindez része a northtowni tagkönyvtár küldetésének. Mint mondja: *„azt akarom, hogy tudják, hogy itt vagyunk, jöhetnek bármikor, ha szükségük van ránk. Olyanok vagyunk bizonyos tekintetben, akár egy család.”*

Történetek hálója

A northtowni tagkönyvtár központi szerepe az intézményt körülvevő közösség életében elsősorban Rose Powers személyes erőfeszítéseinek köszönhető. Az biztos, hogy olyan integratív személyiség, aki ismer mindenkit, és akit mindenki ismer. Az pedig, hogy hosszú évek óta vezeti a könyvtárat, kulcsszerű a sikerességében. *„A folytonosság jó”*, szokta mondani.

A többi tagkönyvtárvezetővel folytatott beszélgetésből ugyancsak az derült ki, hogy a személyes kapcsolatok milyen nagy haszonnal járnak mind a könyvtár, mind a közösség számára. A könyvtárvezetők által elmondott történetek kitérnek arra, miként lehet bevonni a helyi intézményeket, különféle vállalkozásokat, környékbeli csoportokat/egyesületeket, a helyi fiatalokat vagy más kulturális háttérű embereket a közösségépítésbe. Visszatérő téma a könyvtár tereinek felhasználása e célokra.

2. Intézeti társulások(ok)

„Mindnyájan ugyanazért csináljuk: a kapcsolatokért” – vallja Rose, aki minden fontos northtowni embert ismer, és azt is fel tudja sorolni, hogy az évek során hogyan hatottak egymásra, ők és a könyvtár. Ezek az interakciók sosem egyirányúak voltak, és minden érintett hasznára váltak.

Kapcsolatok

A northtowni könyvtártól délnyugatra található Austin Irving tagkönyvtár dolgozói számára manapság már sokkal könnyebb kapcsolatokat építeni. Az intézmény 2001-ben költözhetett új otthonába: a korábban 74 négyzetméter alapterületen működő könyvtár a forgalmas Irving Park utca legnagyobb és legszebb épületében kapott helyet. Az új, kétszintes könyvtár alapterülete 1394 négyzetméter. Vezetője, Tony Powers megjegyezte: *„mióta ideköltöztünk nehéz nem észrevenni a fizikai jelenlétünket; népszerűségünk más közösségi szervezetekkel együtt ma már sokkal nagyobb.”*

Az Austin Irving Könyvtár a második legnagyobb kölcsönzőkönyvtár a városban, melynek adottságait sokféle érdeklődésű közösség használja: kutatók, diákok, olvasók, internetezők, a termekbe különféle találkozókra érkezők... Tony Powers összegzése szerint *„olyan használói csoportok, melyek tagjai különböző célból érkeznek, és akik különböző időben, különböző módon hasznosítják a könyvtár szolgáltatásait.”*

Lehetőségeket teremteni a közösségek számára

Az Austin Irving tagkönyvtár a Portage Park és Dunning városrészek közösségeit is kiszolgálja. Szolgáltatási körzetének északi szélén található a Wright Főiskola campusa – ez az intézmény a chicagói városi főiskolák egyike. Mint minden közösségi főiskola¹⁰, a Wright is sokrétű tevékenységet folytat: a hagyományos oktatás mellett nyelvtanfolyamokat (angol mint második nyelv) és középiskolai tanulmányokat helyettesítő általános képzéseket/felkészítőket tart, továbbá munkaügyi tréningeket. A Wright Főiskola körzetében sok a nem angol anyanyelvű lakos, magas az iskolából lemorzsolódók száma. A környéket olyan munkásosztálybeli családok lakják nagy számban, akik számára a négyéves főiskolai képzés megfizethetetlen. Az intézményben 6500 beiratkozott hallgató mellett még 10 200-an vesznek részt valamilyen felnőttképzésben.

A főiskola elnöke, *Charles Guengerich* az oktatáson és tréningeken kívül elkötelezte magát a helyi közösségekkel való partnerségi kapcsolatok kiépítésére is. Például együttműködik a Northwest Chicagói Szimfonikus Zenekarral, évente kulturális program-sorozatot rendez, támogatja a helyi színjátszókat, képzőművészeknek kiállításokat rendez, megszervezi a környéken található nemzetiségek főzőversenyét, a Gray Általános Iskolával „Fogadj örökbe egy sulit!” elnevezésű partnerségi kapcsolatot épít, és a Pozitív Alternatívák projektben a helyi rendőrségi körzettel alakítottak ki partneri viszonyt.

A Wright Főiskolának az Austin Irving könyvtárral kötött együttműködési megállapodása kifejezetten szorosnak mondható: a könyvtárvezető például tagja a főiskola tanácsadói testületének, ahol a közösségi ügyekkel kapcsolatos döntések meghozatalában segíti az intézmény elnökét. *Charles Guengreich* szerint a könyvtár is fontos információforrás a főiskolai programokhoz, míg a hallgatók a használóképzésben és az információkeresés bevezető kurzusok keretében veszik igénybe a könyvtárat.

Ha a könyvtár használóinak valamilyen általánosabb ismeretre vagy nyelvtanulásra van szükségük, a könyvtárosok a főiskolához irányítják őket. „*Nekünk nem az a dolgunk, hogy olyasmit nyújtsunk, amire a Wright képes*” – mondja *Tony Powers*. A főiskola elnöke is úgy látja, „*kiváló közösségi erőforrásaink vannak. Együttműködésünk az Austin Irving tagkönyvtárral és annak vezetőjével egyértelműen a főiskola hasznára válik. De ami még fontosabb, a kö-*

zösség hasznára is: úgy hiszem, ha együtt dolgozunk, akkor olyan lehetőségeket teremtünk, amelyek nemcsak fenntartják, hanem javítják is a közösségünkben élők életminőségét.”

Kreativitás a templom alagsorában

Az építkezés alatt az Austin Irving Könyvtár állománya és a könyvtárosok egy közeli lakónegyed, bedeszkázott ablakú templomának alagsorába (pincéjébe) költöztek, távol az Irving Park utca gyalogos forgalmától. A kedvezőtlen körülmények ellenére a könyvtár kölcsönzési forgalma furcsamód megnőtt, amit azzal lehet magyarázni, hogy a templom a Portage Park Művészeti Központnak is otthont adott. A központ 2000-ben költözött a templomba, ahol a könyvtárral osztozott a rendelkezésre álló téren. A két intézmény összehangolta az erőforrásait, egyeztettek a programokról, a központ tagjai, tanárai használhatták a könyvtár állományát. Mindkét intézmény hatott a másikra, s ez az együttműködés azután is folytatódott, hogy a könyvtár beköltözött az új épületébe. A Művészeti Központ vezetője, *Jennifer La Civita* nagyra értékelt a könyvtár szerepét, hozzátéve, hogy mindkét intézménynek jól jönne valamivel több támogatás. „*Ahhoz viszont nem kell pénz, hogy közösséget teremts, és hogy más szervezetekkel is felvedd a kapcsolatot – mindössze tudni kell együttműködni*” – mondja. A központtól *Ramona Thompson* gyermekkönyvtáros is saját partnert kapott a közös gyerekprogramok összeállításához. *Tony Powers* szerint összeáll az egész, „*hiszen mindketten a humán szféra intézményeit képviseljük és ugyanazon közösségben működünk.*”

Egyéb kapcsolatok

Tony Powers és *Ramona Thompson* szerteágazó kapcsolatokat létesítettek a kerületben. A kereskedelmi kamara például rendszeresen a könyvtárban ülésezik: „*Tagságunkból fakadóan Tonynak lehetősége van arra, hogy hirdethesse a különböző könyvtári programokat, illetve beszámolhasson róluk, míg jómagam ugyanígy járhatok el a Wright Főiskola programjai kapcsán.*” – nyilatkozta a főiskola elnöke.

Az egyik kamarai bizottsági tag, *Mahmoud Bambouyani* a könyvtárral szemközti épületben működtet egy karateiskolát. Amikor *Mahmoudot* családi tragédia érte, a könyvtárosok segítettek neki a talpraállításban. *Ramona Thompspon* még bírói szerepet is vállalt az egyik karateversenyen.

A többi könyvtárvezető is a társintézményekkel való

partnerkapcsolat kiépítését tartotta a legfontosabbnak. A west-inglewoodi tagkönyvtár igazgatója, *Keisha Garnett* kiemeli, hogy közvetlen környezetében rengeteg egyházi gyülekezet működik, melyek minden közösségnek fontos intézményei. Egyesével szeretné végiglátogatni mindegyiket; az egyik csoporttal már elkezdte az együttműködést: az érintett gyülekezet minden héten elviszi a könyvtárba a tagjait, ahol közösségi és kulturális munkában vesznek részt.

A nemrégiben újra megnyitott Toman könyvtár igazgatója, *Teresa Madrigal* egy új Little Village-i középiskolával alakított ki együttműködést. Tanévkezdéskor a könyvtár a tantervekhez illeszkedő állományrészekkel segíti a képzést.

A közösségi munka megerősítéséhez az kell, hogy az egyes intézmények az együttműködés keretében kiegészítsék egymás programjait, anélkül, hogy párhuzamos munkát végeznének; ahogy azt Rose Powers is kiemelte: „*mindnyájan ugyanazért csináljuk*”.

3. Kulturális kapcsolatok

„*2001. szeptember 11-e után sokan tartottak attól, hogy bajok lesznek ezen a környéken*” – mondja Rose. Még a könyvtár bezárásán is elgondolkodott, olyan mérvű feszültség alakult ki a környék arab származású lakóival szemben. „*A sok év alatt, amit itt töltöttem, azt láttam, hogy a tengerentúlon egymással harcoló népek fiai itt közösen próbálnak tenni azért, hogy boldoguljanak, ami igazán szép dolog.*”

A West Ridge-i közösség ereje a sokszínűségéből fakad, és a northtowni könyvtárban természetes, hogy a különböző származású embereknek anyanyelvű gyűjteményeket tartanak főt. Rose elkötelezett amellett is, hogy a könyvtárnak a közösség egységességét is tükröznie kell, minden, általa szervezett program a közösség egészének szól. A környezet lakóinak sokszínűségéből az is következik, hogy Rose-nak is folyamatosan tanulnia, változnia kell annak érdekében, hogy kapcsolódni tudjon hozzájuk. Amikor tudomására jutott, hogy a környékbeli bosnyák közösség lélekszáma megnőtt, tanulmányozni kezdte Bosznia kultúráját, és egy bosnyák nyelvű gyűjtemény kialakítását kezdte tervezni.

Közös munka Little Village-ben

A West Ridge városrész szélén található a hivatalosan Little Village-nek, a környékbeliek által pedig csak La Villitának nevezett közösség, mely a Chicago folyó partján egészen a város széléig húzódik, autóval

is jó ideig tart végigmenni rajta. Little Village ad otthont a város egyik legfiatalabb és leggyorsabban gyarapodó közösségének: a főképp mexikói-amerikai összetételű lakosságnak, melynek csaknem 60%-a 25 év alatti fiatal. A városrész vonzza a máshol élő mexikóiakat, akik minden hétvégén zsúfolásig megtöltik a 26. utca üzleteit. A 26. utcától néhány sarokra, a Pulaski úton található a Chicagói Közkönyvtár Toman Tagkönyvtára, amelyet 2005-ben, az épület teljes átalakítása után nyitottak meg újra. A könyvtár 1927 óta működött egy szép műemléképületben, de már „kinötte” az épületet. Ráadásul ebben a városrészben nincs másik könyvtár a Tomanon kívül. A 26. utca felől érkezőnek először a szépen felújított épület tűnik fel, téglá és terrakotta homlokzatával és magas ablakaival, aztán a könyvtárhoz épített új árkádós rész, a napfényes átriummal és a használatnak szóló angol és spanyol nyelvű tájékoztató feliratokkal. A kibővített könyvtár összterülete több mint 1400 négyzetméter, és a korszerű infrastruktúra mellett az épületnek sikerült megőriznie egykor sugárzott méltóságát.

A Toman könyvtár vezetője, *Teresa Madrigal* nagy lelkesedéssel mutatta be felújított könyvtárát, ami érthető, mert régóta várta, hogy megújuljon. Mivel a felújítás idejére ki kellett üríteniük az épületet, Little Village három évre közkönyvtár nélkül maradt. Ezt az időszakot Teresa – aki annak idején a Toman gyermekkönyvtárosaként kezdte – a McKinley Park-i közösségben töltötte, a folyó túlsó partján. Most, hogy megnyitott az új Toman, számára minden, azzal kapcsolatos apróság új lehetőségek egy-egy szikráját jelenti.

A közösségépítés újakezdése

Teresa leszögezi, hogy bár szoros kapcsolatok fűzték a közösséghez, ám „*a közösség megváltozott a könyvtár bezárása óta, és az újonnan beköltözők miatt egyre többen vannak, akik nem emlékeznek a régi könyvtárra. Újra be kell mutatnom magam*” – mondja Teresa, aki – mexikói lévén – úgy véli, hogy ehhez különleges elvárásoknak kell megfelelnie. „*A felújított könyvtár megnyitása napján rengetegen várakoztak a bejárat előtt. Mexikóban a családok nincsenek hozzászokva ahhoz, hogy bármit is ingyen kapjanak, ezért azt kérdezgették, hogy mennyibe kerül a beiratkozás.*” Teresa elmagyarázta nekik az ingyenes nyilvános könyvtár fogalmát (így megérthették, hogy a szép épület az övék és szabadon használhatják), sok emberrel került ismeretségbe, és a később-

biekben olyan programkínálatot tudott összeállítani, amely kapcsolatban van a dél-amerikai kultúrával. Olvasói és internetes klubot indított a felnőtteknek angolul és spanyol nyelven is, és megtanította őket e-mailezni, hogy olcsón tudjanak kommunikálni, kapcsolatot tartani Mexikóban élő rokonaikkal. Arra is bátorítja őket, hogy olvassák helyben a mexikói lapokat, hogy lépést tarthassanak az otthon történésekkel. Az írás/olvasási készségeket fejlesztő programok mellett pénzügyi alapismeretek tanítását is tervezi. A gyerekprogramjai kétnyelvűek és igyekezett azokat a felnőttprogramokkal közös időpontokra szervezni, mert így „*az anyukák elhozhatják a mesedélutánra a gyerekeiket, az alatt pedig részt vehetnek a saját klubjuk vagy osztályuk tevékenységeiben, vagy dolgozhatnak az interneten. De szeretnék családi olvasási napokat is tartani.*” – mondja Teresa. Egy gyerekekkel teli közösségben alapvető az ilyen jellegű alkalmazkodási készség megteremtése.

Noha Little Village-ben számos hely áll rendelkezésre az angolt második nyelvként tanulók számára, Teresa tudja, így még több olyan embert vonzhat be a könyvtárba, akik valószínűleg másképp nem menének. „*A programok segítségével lehet visszahozni a könyvtárat a közösség életébe*” – mondja Teresa. „*Három évig vártak, ami hosszú idő könyvtár nélkül.*”

Személyes elköteleződés

Teresa különösen elkötelezett a családjuk összetartásért és boldogulásukért küzdő családanyák mellett. A saját példáját is megemlíti: „*felnőtként, már főiskolai diplomával a zsebemben érkeztem Chicagóba, ám nem beszéltem az angol nyelvet, így szinte újra az óvodában éreztem magam.*” Beszélt azokról a dolgokról is, amelyek kapcsán elégtelennek érezte saját készségeit a nyelvtanulás és az otthonkeresés időszakában. Ezért úgy véli, hogy a hasonló helyzetben lévő nők számára a könyvtárnak olyan helynek kell lennie, ahol tanulhatnak, és amelyből erőt meríthetnek. Teresa arra használja saját történetét és elért eredményeit, hogy példát mutathasson azoknak a nőknek, akikkel a könyvtárban találkozik. „*Megtanultam a nyelvet, megszereztem a főiskolai végzettséget, kiegészítve az egyetemi diplomával, és íme, itt dolgozom, mint könyvtárigazgató, holott pontosan ugyanolyan körülmények közül származom, mint ők.*”

Teresa és tizenegy beosztott könyvtáros munkatársa azon dolgoznak, hogy az új Toman népszerű közösségi hely legyen Little Village-ben. Noha Teresa és a

gyermekkönyvtáros, Rosa sem helyben lakik, mindketten „*régi motorosok*” a Tomanban és jól ismerik a közösséget. Búcsúzóul Teresa azt mondja: „*Az igazi különlegességet azok az emberek jelentik, akikből a személyzet áll – gyertek és látogassatok meg minket jövőre is!*”

Kulturális reflexiók

Magától értetődőnek tűnik, hogy egy könyvtárnak tükröznie kell a helyi közösség kulturális vonásait, ám ez nem mindig könnyű. A megkérdezett könyvtárosok ismertették e cél érdekében végzett erőfeszítéseiket. Tony Powers tapasztalatai e téren nagyjából egybecsengenek Teresáéival: az Austin Irving tagkönyvtár látogatói között sok volt a lengyel bevándorló, akik épp olyan hitetlenkedve fogadták az intézmény ingyenességét, mint Teresa könyvtárában a mexikóiak. Tony számára az ingyenes közösségi könyvtár koncepciója hatalmas felelősséget jelent. „*Gondoljanak bele*” – mondja – „*nem sok olyan közintézmény létezik, amelyik heti 65 órában mindenki rendelkezésére áll, olyanok meg pláne nem, ahova be se kell jelentkezni. A nyilvános könyvtár egyszerűen csak ott van, gyere be, senki se kérdi, hogy mit csinálsz bent. Ilyen helyből nincs sok, ezért mi, közkönyvtárosok kifejezetten egyedi szereppel bírunk.*”

A Vodak tagkönyvtárban Richard McLelland úgy tekint a könyvtáron kívül végzett munkájára, hogy az kulcsszerepű „*a közösség vérkeringésében*”. Ennek zavartalan működése megkívánja, hogy minden tagkönyvtáros ki tudja elégíteni saját közössége kulturális igényeit, ahogy például ő teszi a mexikói használói számára.

Keisha Garnett, a West Englewood-i Könyvtár vezetőjeként ugyanezt teszi az afroamerikai közösségért, közben pedig arra is jut ideje, hogy együttműködjön a környékbeli aktivistákkal az afroamerikai közösség ügyeiért. „*Számomra az talán a legfontosabb, hogy a lehető legjobban tudjam szolgálni az afroamerikai közösséget*” – mondja.

Rose Powers emlékeztet bennünket arra, hogy noha az eltérő kulturális háttérű csoportok is gyakran ugyanazon dolgok iránt érdeklődnek, a könyvtár abbéli készsége, hogy mindennek meg is feleljen, azon múlik, hogy mennyire képes megérteni a „*közösségi vérkeringést*”. „*Ahhoz, hogy megértsük ezt a kulturális vérkeringést, ki kell lépniünk a könyvtár falain kívülre*” – mondja.

4. A fiatalokért

Minden változik West Englewoodban. „Az englewoodi közösség jelentős, ismételt fejlesztési projekt részese, amely visszahozza az egyenlőség és gazdagság eszméjét a szebb napokat is látott környékre” – mondja Stephen Hunter az Englewood Újjászületéséért Közösségfejlesztési Társaságtól.¹¹

Az egyik első dolog, amit a látogató kelet felé haladva, a 63. utcán észrevehetsz, a hatalmas üres terek. Egyes háztömbök csupán egy-két házból állnak. Englewood a befektetések hiányának és az elhagyatottságnak az áldozata lett, szerencsére egyes részeit már kezdik előkészíteni a fejlesztésekre. E tájképhez tartozik már a vadonatúj West Englewood-i Könyvtár. „Mióta a közkönyvtár tanulási színtér is, a közösségekben betöltött szerepe még nagyobb lett.” – mondja Hunter, aki szerint az új tagkönyvtár a „helyi közösség tartópillére.”

Jobb hely számukra

Keisha Garnett a West Englewood-i tagkönyvtár vezetője az épület 2003-as megnyitása óta. Az építkezés előtt egyáltalán nem működött könyvtár azon a környéken, a legközelebbi tagkönyvtár egy mérföldes távolságra volt nyugati vagy keleti irányban. Keisha szerint az újjáépítési terv tudatos elemeként került sor a könyvtár létesítésére, hogy legyen hol „horgonyt vetni” a helyi közösségnek.

„Mivel a könyvtár új, ezért a környékkel előbb meg kellett ismertetnie magát – különös tekintettel a gyerekekre. [...], és mára a közösség beleszeretett a könyvtárba.”

A régi lakók aggódtak amiatt, hogy ez a terület kimarad a fejlesztési tervekől, miközben tehetősebbek költöznek a felépített új lakásokba. A pletykák állandósultak, de mióta a könyvtár a környék információs központjává vált, Keisha sokszor találja magát az alaptalan szóbeszédnek eloszlatójának szerepkörében. Ennek érdekében folyamatos kapcsolatot kell tartania az Englewood Újjászületéséért Közösségfejlesztési Társasággal és a Környékbeli Lakhatási Szolgáltatásokhoz¹² hasonló helyi szervezettel.

Keisha hangsúlyozza, hogy a régi lakosok már majdnem mind felnőttek, a fiatalok inkább bejáró, ideiglenes lakosok. Sokan élnek nagycsaládokban vagy rokonoknál, viszont mindannyian valamiféle stabilitásra vágnak. „Megpróbáljuk a könyvtárat ennek a kihívásnak is megfeleltetni. Jobb hely számukra, mint az utca.”

Amikor Keisha egyszer kiszűrt egy csoport gyereket

– iskolaidőben – az internetes munkaállomásoknál játszani, mert a könyvtárat érdekesebb helynek tartották, mint az oktatási intézményt, „a rendőrség vitte vissza őket az iskolába. Az internetezés vonzotta be a könyvtárba őket, de annak használatához olvasójegy szükséges. Így tehát beiratkozott olvasóként tértek vissza, és használják azóta is a könyvtárat.”

Átalakuló iskolák

Nem meglepő, hogy az englewoodi gyerekek szívesebben járnak a könyvtárba iskola helyett. A tagkönyvtár körzetében található két középiskolát és két általános iskolát is bezárják vagy újjászervezik a Chicagói Közoktatási Intézmények Reneszánsza 2010¹³ kezdeményezés keretében. Az iskolafelújítás bizonytalanságai miatt Keisha részt vesz a közösségi találkozók és az iskolatanács ülésein, hogy figyelemmel kísérhesse a fejlesztési terveket.

A „Reneszánsz 2010” akció keretében a Lindbloom Középiskola megnyitja kapuit. Mindez új tanári kart, modern tantervet, megújult vezetést jelent a gimnázium számára, ahová várják a tanulók visszatérését. A könyvtár adott otthont az újjászülető iskoláról értekező tanácskozásoknak. Aztán Keisha beszerezte a nyári olvasmányok listáján szereplő könyveket az elsőévesek számára, hogy a fiatalok felkészülhessenek a tanévkezdésre. „Gyakran találkoztam az új iskolaigazgatóval, aki nagyon izgatottan várta az évközpontot.” Közös tevékenységet terveztek a diákokkal, szüleikkel és gyámjaikkal, valamint a szoros együttműködés módjait keresik velük az új iskola első tanévjének kezdete után is.

A környék másik középiskolájának, a Harper High-nak kevésbé reményteljes a jövője. A Harper a szülők ösztöne alatt áll, és fennáll a bezárás veszélye is. Keisha részt vett az ottani szülői értekezleteken is: „A környéken lakók sejtik, hogy a helyi gyerekek nem tudnak majd a Harperbe járni. A szülők meg aggódnak.” – mondja. „Azonban talán a közös jobb érdekében érdemes belátni, hogy a változás fájdalmas...”

Tinik bevonása a könyvtárba

Minden könyvtáros tudja, nem könnyű a tinédzserek becsalogatása a könyvtárba, és ez alól Keisha sem kivétel. Reményei szerint az egyházi gyülekezetek megszólításával sikerül elérni az odatartozó tizenéveseket. „Nyáron nehéz a tiniket bevonni, de megpróbáljuk!”

A középiskolások gyakran keresik fel a könyvtárat

önkéntes munka lehetőségében bízva, mivel az iskolai közösségi szolgálat keretében kötelezően kell 40 órát teljesíteniük ilyen feladatkörben, de sokan az utolsó percig halogatják, aztán egyszerre szeretnék teljesíteni az egészet. Keisha nevetve mondja, hogy *„ekkor elmondom nekik, hogy mennyi időt vagyunk egy nap nyitva.”* Az önkéntes munkavégzők közül néhányan később a könyvtár fizetett alkalmazottjaivá váltak. A gyűjteményfejlesztésben Keisha nagy hangsúlyt fektetett az afroamerikai témájú ifjúsági irodalomra, de amikor megvizsgálta a kölcsönzési statisztikát, rájött, hogy az önfejlesztő könyvek jobban érdeklík a tizenéveseket. *„Végül is ez logikus. Épp olyan korban vannak, amikor önbizalomhiányban szenvednek és tökéletesíteni kívánják magukat. Testépítésről és sminkkészítésről szóló könyveket olvasnak szívesebben. Ezért többet rendelnek belőlük.”*

Lassan, de biztosan a közösségekben lévő felnőttek is önkéntesként kezdtek segíteni a tinédzsereknek az olyan nekik szóló rendezvényeken, mint például a nyári olvasótáborok. Ezen felül egyre több nevelőszülő és nagyszülő jön be a fiatalokkal megtanulni az internet használatát. Keisha mesél egy kerekesszékes nagymamáról, aki szinte minden nap betér a könyvtárba a két unokájával. Mindkét fiú tanulási nehézségekkel küzd. Nagy örömet okozott a nagymamának, amikor a közös internetes munka során a gyerekek jól teljesítettek.

Keisha a környék minden szerveződési szintjén kapcsolatokat ápol, és azon dolgozik, hogy a könyvtár a lehető legbarátságosabb hely legyen, hogy segíteni tudjon a helyieknek életük nehéz időszakában is.

A megszokottól eltérő rendezvények

A tagkönyvtárak vezetőivel folytatott beszélgetések felélénkültek, amikor szóba kerültek a fiatalok és az iskolák.

Az együttműködés a helyi iskolákkal és a fiatalokat megcélzó rendezvények szervezése állandó feladatot biztosít a Chicagói Közkönyvtár minden tagkönyvtárának. A gyermekkönyvtárosok mesefoglalkozásokat tartanak több korcsoportnak. Felkeresnek minden helyi iskolát, legyen szó magán- vagy közoktatási intézményről. Megszervezik a nyári olvasótáborokat, és díjazták a gyerekeket a szünetben elolvasott könyvek száma után. A kollégáknak egyszerre kell művészeknek, kézműveseknek, meseíróknak, sőt olykor bébiszittereknek lenniük. A gyermekeknek és fiatalok számára szánt gazdag rendezvénykínálatból a személyes kapcsolatok a legfontosabbak.

Az Austin Irving tagkönyvtárból Ramona Thompson felkeresi a körzetében lévő iskolák összes osztályát. *„Az iskolai könyvtárosok a legjobb közösségi kapcsolattartók. Egyikük még jelmezbe is öltözött annak érdekében, hogy népszerűsítse a nyári olvasótáborot”* – mondja Ramona, kiemelve azt, hogy a szülők számára is mennyi előnnyel jár, ha gyermekük részt vesz a rendezvényeken. *„Egyes anyukák a könyvtárban élik teljes közösségi életüket iskolakezdés előtt. Barátságok kötődnek, sőt néhányan csoportokat alapítva segítenek a többieknek.”* A mesefoglalkozások hetente 75–90 szülő számára is találkozót jelentenek gyermekeiket elkísérve ezekre.

Little Village-ben a vadonatúj középiskola a környéken élő csoportok évtizedes lobbijának eredménye, hogy ezzel enyhítsék a jelentősen megnőtt létszámú középiskolások okozta túlszűfolttságot. Most ugyanezek az aktivisták a Chicagói Parkkörzetet¹⁴ ostromolják, hogy épüljön új park is a közösségnek. A Toman könyvtár közösségi terme nyújt helyszínt az egyeztetésekhez Teresa Madrigal állandó részvételével.

Mindenki mesélt fiatal önkéntesekről. Egyeseket bírósági végzés kötelezett közösségi szolgálatra. *„Az egyik legjobb segédkönyvtárosunk így talált meg minket”* – mondja Tony Powers. Mások a kötelező iskolai közösségi szolgálat miatt érkeznek. *„Sohasem mondunk nekik nemet”* – mondja az intézményvezető. A Tomanban Teresa Madrigal minden évben fogad néhány tinédzser önkéntest a nyári olvasótáborok támogatására. Ramona Thompson az Austin Irvingben úgyszintén. *„Nem is létezhetnének önkéntesek nélkül!”* – mondja Ramona. Részvételi és munkalehetőséget biztosítani a fiataloknak, mindenki számára hasznos.

Northtownban Rose Powers aggódik a kulcsos gyerekek miatt, akik a könyvtárban várják meg dolgozó szüleiket. Rose is megérti, hogy ezeknek a szülőknek nincs választási lehetőségük. *„Én sosem hagynám a gyerekeim egyedül vagy felügyelet nélkül a közkönyvtárban, de ez olyan nyilvános hely, ahová bárki bejöhet. Igyekszünk tudatni a szülőkkel, hogy nem vigyázhatunk folyton a gyerekekre.”*

Rose gyermekkönyvtárosi múltja a vezetői munkakörben is gyakran előbukkan: *„ennek ellenére nagyon komoly tudok lenni, fegyelmezek is, ha kell!”* Büszkén mutatja a színes freskókat az előadóterem falán, melyek a Blue Skies projekthez kapcsolódva a tinédzser tanácsadók közbenjárására kerültek fel. *„A freskó az ő ötletük volt, de mindannyian nyertünk általa. Sokan bejönnek és megcsodálják az alkotásaikat.”*

Az igazgató elmesélte még a gyerekeknek szánt új olvasásnépszerűsítő programját (lottót kellett készíteni az ifjúknak, hogy az első napon elolvashassák a tíz példányban megrendelt új Harry Potter kötetet).

5. Összecsizolódás

„Van, hogy a közösségen múlik a dolog: keményebben kell dolgoznod, hogy eredmény szülessen, de ettől még ugyanúgy ki kell lépned a könyvtárból” – mondja Rose Powers, aki eltűnődött azon, mi minden alakult volna másképpen, ha a West Ridge-i közösségben nem lett volna mindig is adott a különféle szervezetek sokasága. Olyan közösségben, ahol sok kapcsolódási lehetőség áll a helybeliek rendelkezésére, a könyvtárnak gyakran az a szerepe, hogy már megkezdett munkafolyamatokba kapcsolódjon be segítőként. Az egyik ilyen közösség – amelyet valójában három, egymástól távol lévő környék alkot – Délkelet-Chicagóban található. Az egyik közösségi vezető tréfásan meg is jegyezte: „*meglehet, hogy túlságosan is sok szervezet működik ezen a környéken*”. Ebben az aktivitás-bőségben a Vodak könyvtár igazgatója, Richard McLelland, szokatlan kihívással találta szemben magát.

A helyi problémák felismerése

A Vodak tagkönyvtár 1955-ben nyílt, és 1993-ban bővítették ki. A könyvtár a Ewing sugárút East Side nevű részén található. Ez, a korábban inkább kelet-európaiak lakta övezet mára túlnyomórészt spanyol anyanyelvű lakossággal rendelkezik. Ez a tagkönyvtár látja el a történelmileg latino közösséggel rendelkező Dél-Chicagót és a dél-deeringi iparvárosi övezetet is. A helybeliek megszenvedték a környéket egykor éltető acélipar leépülését és annak következményeit. Az acélgyártásnak köszönhetően valamikor a környék jól szervezett volt: a szakszervezeti tevékenység majdnem minden háztartást érintett. A hengerlombok bezárását követően új közösségi szervezetek formálódtak – olyanok, amelyek a munkanélkülivé vált embereket támogatták és a környék újrafejlesztéséért harcoltak. Az övezet régóta szenvedett egy sereg egyéb környezeti kihívástól, amilyenek például a megtelő szemételepek, a veszélyeshulladéklerakók vagy az ipari szennyezésnek kitett lápvídek – az ilyen helyi problémák megoldásában aktív környezetvédelmi csoportok igyekeznek segíteni. Meg kell említeni azt is, hogy a lakók rendkívül büszkék a helyi iparban betöltött történelmi szerepükre, ezért

több helyi és intézményi történész is dokumentálja és tanítja a régió ipartörténelmét.

A Vodak könyvtár megújult épülete 1400 m²-es, amelyhez nagyobb alkalmazotti létszám, jobban felszerelt közösségi helyek, bőséges kínálatú gyűjtemény és közösségfejlesztési eszköztár tartozik. Richard McLelland üdvözölte ezeket az változásokat, s máris annak lehetőségeit vizsgálja, hogy milyen új módokon tud hozzájárulni a megújult intézmény a közösség ügyeihez.

Azon dolgozik, hogy a könyvtár gyűjteményét olyan kínálattal bővítse, amelyek kifejezetten a helyi közösség érdeklődésének és igényeinek felelnek meg. „*400 ezer dollárt költünk új beszerzésekre, így kifejezetten olyanokra koncentrálhatunk, amelyek a közösségfejlesztési tevékenységünket támogatják*.” A kisvállalkozások fejlesztése és a környezetvédelmi oktatás a közösségen belül legnagyobb érdeklődésre számot tartó témák, így ezekkel a könyvtár új, kibővített gyűjteménye is kiemelten fog foglalkozni.

McLelland emellett azon is dolgozik, hogy az intézmény programkínálata a lehető leghatékonyabban érje el az East Side és Dél-Chicago túlnyomórészt mexikói közösségeit: tervezi spanyol nyelvű könyvklub elindítását, illetve együttműködést az Olive-Harvey Városi Főiskolával is, hogy a középiskolai képzést helyettesítő általános jellegű, és az angol, mint második nyelv jellegű kurzusokat kínálhasson.

Kapcsolódás a közösségi aktivitáshoz és a történelemhez

Richard McLelland szerint a régi könyvtár közösségi kapcsolatait át kell menteni az újba. A Vodak tagkönyvtárnak két olyan alkalmazottja is van, akik több mint 30 éve dolgoznak a Southeast Side-on. A Vodakba látogató számíthat arra, hogy keresztneven szólítva üdvözli belépéskor egy olyan alkalmazott, aki valószínűleg ismeri a családját és az élettörténetét. A Vodak személyzete és biztonsági őrői gyakran merítenek saját közösségi ismereteikből, hogy segíteni tudjanak a használóknak. A könyvtárosok birtokában vannak a helyi társadalmi szolgáltatókról és egyéb szervezetekről átadható információknak, és segédkeznek az egyes szervezetek és látogatók közötti találkozókat tető alá hozásában is.

Richard McLelland az elmúlt három évben belemerült a közösségi élet szervezésébe; az új intézmény segítségével pedig még inkább elmélyítene ezen tevékenységét. McLelland az East Side-i Kereskedelmi Kamara alelnöke, egyúttal tagja a Dél-Chicagói

Kereskedelmi Kamarának is, és a könyvtárt mindig igyekezett mindkét kamara szolgálatába állítani.

McLelland a helyi Lion's Clubnak is tagja, amit igyekszik is a könyvtár hasznára fordítani, a klub tavaly például támogatta a fiatalok nyári olvasótáborát. McLelland a helyi környezetvédelmi szervezetekkel is társult: Tom Shepard, a Southeast Környezetvédelmi Munkacsoport (SETF)¹⁵ tagja idézte fel együttműködésük korai időszakát: „*McLelland lelkesen részt vett többnyire minden közösségi ügyünkben, eljárt a bankettjeinkre, részt vett a különböző eseményeinken és találkozóinkon. Mára már társadalmi értelemben véve közel állunk egymáshoz, gyakran együtt ebédelünk és átbeszéljük a közösségi ügyeket.*” McLelland támogatási lehetőségeket kutatott fel a SETF-nek, és mindig igyekezett olyan könyveket beszerezni, amelyeket a SETF környezetvédelmi szempontból fontosnak tart. „*Remek munkát végez, és mindig együttműködik velünk.*” – mondta Shepard.

Felismervén a közösség gazdag történelme óvásának és másokkal megosztásának fontosságát McLelland együttműködik a Southeast Történeti Társasággal (SHS)¹⁶ is. A SHS maga, illetve gyűjteményük egyaránt a Calumet Park-i sportcentrum egyik helyiségében székelnek. Mivel itt kevés a hely, hetente csak egyetlen napon vannak nyitva. McLelland azt reméli, hogy az új könyvtárépület könnyebben hozzáférhető helyet tud majd biztosítani ezeknek az értékes történeti anyagoknak, addig is pedig minden alkalmat megragad arra, hogy ezt a gazdag történelmi anyagot megossza a helyi közösség csoportjaival és egyéb szervezeteivel. „*Igyekszünk a közösség fontos részévé válni*” – mondja, – „*így ha a közösségünk csoportjai közül valamelyiknek – legyen az környezetvédelmi vagy helytörténeti jellegű – szüksége van valamire, akkor nem csupán egy megfelelő, hanem egyenesen kitűnő gyűjteménnyel akarunk rendelkezésükre állni.*”

Mindhárom területet összefogja az az új kezdeményezés, amelyet a kereskedelmi kamarák is támogatnak. Az utoljára bezárt hengermalom (az Acme Coke üzem) még érintetlen, szemben a többivel, amelyeket elbontottak és eladtak hulladéknak, miáltal hatalmas felújításra szoruló területek, rozsdáövezetek maradtak a közösségre. Több Southeast Side-i szervezet is azon dolgozik, hogy megtarthassák az Acme üzem működőképes acélipari berendezéseit, hogy múzeumká és tanközponttá alakíthassák a helyet. Kampányt indítottak az Acme üzem területének és berendezéseinek megvásárlásáért, melynek sikere esetén a közösség olyan oktatási forráshoz juthat,

amely az acélművek/hengermalmok történetére fókuszál. Richard McLelland reményei szerint a Vodak könyvtár ebben is szerepet tud vállalni.

A falakon túl

Richard McLelland szerint a könyvtáraknak ki kell lépniük a falaik mögül, mert erőteljes versenyben kell helytállniuk: *Sharon Campbell* írását szokta idézni, amelynek az a címe, hogy „*A könyvtárosság mint üzlet.*” A Vodak könyvtár, hogy meg tudjon felelni a piaci verseny támasztotta kihívásoknak, aktívan tevékenykedik a saját falain túl is. A könyvtár számára fontos, hogy a környék határait átívelő együttműködések tudjon kiépíteni az East Side-on. „*Az olyan csoportokkal, amilyen például az East Side-i Kereskedelmi Kamara is, oly módra működünk együtt, hogy az egyszerre legyen hasznos a kamarának és a könyvtárnak is.*” Noha a tagkönyvtárak vezetőit mindig is arra bátorították, hogy vegyenek részt a közösségi találkozókön, McLelland ezt is nagyon komolyan veszi. Munkanapjai gyakran közösségi találkozóval kezdődnek, s azzal is érnek véget. Hozzá hasonlóan a könyvtár munkatársai is szoros kapcsolatokat építettek ki a környék iskoláival és a parkgondnoksággal, és más közösségi találkozókön is képviselik a könyvtárat.

„*Ha te is ott vagy a közösségben, ahogy a közösség többi tagja, akkor egyenrangú vagy velük, és nem csak egy a rendezvényükre/találkozójukra ellátogató valaki. Azért tudunk oly sok problémát helyben megoldani, mert erős hálózatokat építettünk ki.*”

Munka pezsgő közösségekben

Keisha Garnett szerint Englewood a különféle helyi szerveződésekben kifejezetten gazdag közösség. „*A közösség magját olyan felnőttek alkotják, akiket érdekel a közösség jövője, különösképp a folyamatban lévő fejlesztési program*” – mondja. Ebben a közegben a könyvtár kettős feladatot lát el. Először is információs központ, ahol a helyi vezetők találkoznak, hogy tájékozottassanak az eljövendő találkozókról és lehetőségekről, ugyanakkor maguk is információhoz jutnak a könyvtári rendezvényekről, és azoknak hírtér vizsik. *Jean Carter-Hill*, a „*Képzeld el Englewoodot, ha...*”¹⁷ elnevezésű csoport vezetője így fogalmaz: „*Én olyan közösségi személy vagyok, akit érdekelnek a közösség rendelkezésére álló erőforrások, és a könyvtárt ezek közé számítom. Keisha pedig nagyon barátságos és segítőkész: tagja lett az új középiskolai tanácsnak, de olyan közösségi erőfeszítéseket is ellát*

információkkal, amilyen például az ólommérgezés veszélyeiről tájékoztató kampány.”

Keisha törekszik arra, az englewoodi könyvtár tárt kapukkal fogadja be a különféle közösségi eseményeket. A könyvtárral szemben lévő épületben található a Város Újjászületéséért dolgozó közösségfejlesztési társaság, amelynek képviselői többek között a munkaerőképzésről tartanak előadásokat a könyvtárban. A környékbeli lakhatási szolgáltató is tart workshopokat a könyvtárépületben. Keisha úgy véli „*az új könyvtár olyan, mint egy kézfogás*”, amely bemutatja egymásnak a különféle szervezeteket és az azok által igénybe vehető könyvtári szolgáltatásokat.

A Toman tagkönyvtárban Teresa Madrigal olyan névjegykártyákat mutat, amelyeken a Little Village-i szervezetek képviselői szerepelnek, akik már használják a könyvtár valamelyik szolgáltatását, vagy kifejezték együttműködési szándékukat a könyvtárral. Teresa annyi szervezetet szeretne bevonni a könyvtárral közös munkába, amennyit csak lehetséges. A meglévő vagy tervezett együttműködések között találni tanítás utáni programokat iskolásoknak, egyetemi felkészítő tanfolyamokat az idősebbeknek, segítséget lakásigényléshez, munkakereséshez stb. „*Ha együttműködünk*” – mondja Teresa – „*elérhetünk bármit.*”

Rose Powersnek gondolkodnia kell néhány percig, mire el tudja kezdeni listázni mindazon szervezeteket, amelyekkel a northtowni tagkönyvtár együttműködik: például az Indo-Amerikai Társaság, egy nyelvtanuló állampolgári csoport, egy zsidó társadalmi szolgáltató ügynökség.

6. A gazdaság táplálása

A helyben elköltött pénz lényegében befektetés a vásárlók és a helyi vállalkozók részéről, mégpedig olyan, ami egyebek mellett munkahelyeket teremt és javítja az utcaképet. Ugyanakkor nehéz idők járnak a helyi gazdaságra: az egyre szaporodó nagyáruházak fenyegetik a helyi kicsiket és lassítják a helyi pénzforgalmat.

A könyvtárak egyedi módon járulnak hozzá a helyi gazdaság működéséhez: maguk is helyi munkaadók, miközben tevékenységük gyalogosforgalmat vonz a környék kereskedelmi egységeihez. A könyvtár nemcsak szolgáltató a helyi vállalkozóknak, hanem tanul is tőlük, amiből haszna származik. A megszólaltatott könyvtárvezetők mind tudják, hogy milyen fontos is részt venni a helyi gazdasági életben és amennyire lehet, hozzá is járulni annak fejlesztéséhez.

Kamarák és sajtótarták

Rose Powers a northtowni üzleti élet jó ismerőjének számít, hiszen régóta tagja a kereskedelmi kamarának és a Kiwanis Klubnak is, és így kapcsolatban áll minden helyi munkáltatóval, helytulajdonossal és beszállítóval. Azonnal leszögezi, hogy ezek az általa kiépített és működtetett üzleti kapcsolatok kölcsönösen előnyösek: nemcsak arról van szó, hogy mit tehetnek a helyi vállalkozások a könyvtárért, hanem arról is, hogy a könyvtár miben tud segíteni nekik. „*Ha valamit el kell intézнем, akkor elsőként mindig egy, a közösségben működő vállalkozáshoz fordulok*” – mondja.

Az ő körzetében található a 26. utca, amely Chicago legélénkebb forgalmú kereskedelmi negyede a Michigan sugárút után, amelyet ezért úgy is szoktak hívni, hogy „a mexikói Michigan Avenue”. E környék üzlettulajdonosai logikus módon mind a könyvtári programok partnerei. „*Ha együtt dolgozunk*” – mondja Teresa, – „*akkor többre jutunk.*”

Richard McLelland a Vodak könyvtár vezetőjeként egyben az East Side-i Kereskedelmi Kamara tagja. Rendszeresen látogatja azokat a kisvállalkozói találkozókat is, amelyeket a Dél-Chicagói Kereskedelmi Kamara szervez, ezeken saját ismereteit is bővíteni tudja, miközben egyre több emberrel ismertetheti meg, milyen üzleti erőforrásokat is tud biztosítani számukra az általa vezetett könyvtár. McLelland azt tervezi, hogy az új épületben a könyvtára azonnal az üzleti és menedzsment tematikájú gyűjtemények bővítésébe fog.

Az Austin Irving könyvtár helyi üzletekkel kötött együttműködései sokféleképpen segítették már az intézményt. Az Eli's Cheesecake nemcsak Chicago legfinomabb csemegéjét, a sajtótortát állítja elő, hanem az egyik legfontosabb munkaadó is, így Chicago minden részéről járnak oda dolgozni az emberek. Üzeme és az ahhoz közeli vendéglátóhelye látogatókat is fogad, akik a kóstolás mellett arra is kíváncsiak, hogyan készül a híres torta. Az Eli's tulajdonosa, *Marc Shulman* közösségi szemléletű üzletember, aki városszerte támogat mindenféle eseményeket, sokszor tombolókat is.

Az Austin Irving könyvtár és Marc Shulman között is jó kapcsolat alakult ki, mert Schulman a könyvtárépület felújítása idején befogadta a könyvtár rendezvényeit, étterme pedig támogatja az író-olvasó találkozókat is, amelyeken a látogatók megkóstolhatták Schulman sajtótortáját, és olyan programoknál is besegített, amelyek a fiatalokat mozgatják meg – ők

amúgy is sűrűn látogatják az üzletét. *„Shulman úr nagy barátja a könyvtárnak”* – mondja róla Ramona, aki főleg a tinédzsereknek szervezett programok kapcsán egyeztet vele. Ezt az együttműködést mindkét fél táplálja, és folyamatos haszonnal jár a könyvtár számára. Azt is meg kell említeni, hogy mindenki, aki ellátogatott a könyvtárba annak megnyitása napján, megkóstolhatta az Eli's sajtortáját.

Új üzleti környezet megteremtése

West Englewood más példát szolgáltat. Az új tagkönyvtár építése része volt annak a nagyszabású közösségi felújítási tervnek, melyet Chicago városa hirdetett. A könyvtár csak egy az újonnan kialakított közösségi terek közül, melyek célja többek között, hogy új üzleti fejlesztéseket vonzzanak a West 63. utca környékére. Felépítésével sikerült eltüntetni egy korábban ott csúfolkodó italtoltot, amely az egész blokktól távol tartotta a gyalogosforgalmat. Keisha Garnett tisztában van azzal, hogy kulcsszerep hárul majd rá West Englewood újjászületésében, így már most igyekszik részt vállalni a közösségi élet minden területén.

McLelland rámutat annak fontosságára, hogy könyvtárosoknak agilitást és ügyfélkapcsolati ismereteket kellene elsajátítani a különféle vállalkozásoktól. *„A közösségben található legbefolyásosabb emberek vállalkozók vagy tisztségviselők – és alapvető kérdés, hogy a könyvtár miként tud szolgáltatásokat nyújtani a számukra. Sokszor beszélünk együttműködésekről, de ez gyakran pusztán annyit takar, hogy valamiért cserébe, kapunk valakitől valamit – ami messze nem igazi együttműködés.”*

Lelland a következő példákat hozza a nem megfelelő együttműködésre: *„Együttműködünk például egy helyi bankkal, amely könyvjelzőket vásárol nekünk, melyeken az elérhetőségeink és a nyitvatartási időnk mellett feltüntethetik a saját nevüket. Vagy itt egy iskolai együttműködés: a művészet szakos tanulók eljönnek a könyvtárba és kitehetik munkáikat az ablakainkba. Könnyen meglehet, hogy e szituációk egyike sem igazi együttműködés, mivel csak az egyik fél számára járnak valódi előnnyel.”*

Az Austin Irving, a Toman és a Vodak tagkönyvtárak együttműködései a helyi üzletekkel mind kölcsönösen előnyösek és folyamatosan fejlődnek. West Englewoodban a könyvtár visszatérésének pusztán ténye önmagában gazdaságélénkítő dolog.

7. Közösségi tér

„Nehéz nem észlelni a fizikai jelenlétünket” – mondta Tony Powers, amellyel az Austin Irving tagkönyvtár átalakulására céloz, hogy az aprócska, utcafrontra nyíló épületet kétszintessé emelték, tekintélyes külsőt adva az intézménynek. Új otthona az Irving Park forgalmas részén van, ahol az új épület az eleve jelentős gyalogosforgalmon felül még több embert tud belépésre csábítani. A világos, szellős aulában hatalmas üzenőfal van, amelyen minden fontosabb közösségi információ szerepel a helyi közösségek és események hirdetései, broszúrai mellett. *„Sokan csak azért jönnek, hogy átfussák, mi minden van az üzenőfalon, magába a könyvtárba be se néznek”* – mondja Tony. De az intézmény ezzel a szolgáltatással is fontos szerepet lát el, hiszen alapvető közösségi információt szolgáltat mindenkinek.

A fizikai tér mint a közösségi büszkeség kifejeződése

Ha valaki belép egy könyvtárba, azonnal nyilvánvalóvá válik, milyen nagy mennyiségű közösségi erőforrás is áll rendelkezésre. Az infrastruktúra, a gyermekfoglalkozások, a szabadon rendelkezésre álló közösségi tér jó irányban változtatták meg a közösség és a könyvtár kapcsolatát. Tony és Ramona is bevallják: munkájuk egyszerre lett könnyebb és nehezebb, amióta elkészült az új könyvtárépület, ugyanis az új épület látogatók tömegét vonzza, ugyanakkor az olvasók száma, a kölcsönzések, könyvtári tevékenységek nagyságrendje is megnövekedett. Tony elszánt: *„nem csinálnám másképp. Imádom ezt a munkát!”* – mondja.

A Toman könyvtár átalakítása és felújítása annyira új eseménynek számít Little Village-ben, hogy egyes környékeliek még mindig megállnak, csak azért, hogy megnézzék az új épületet. A tanárok elhozzák az osztályaikat, hogy ők is láthassák az új könyvtárat. Teresa Madrigal könyvtárvezető szívesen veszi ezeket a látogatásokat: *„Három évig vártak – ez komoly idő volt könyvtár nélkül”* – mondja.

Az új Toman szimbolikus jelentőséggel is bír, és akárcsak az Austin Irving könyvtár, ez is büszkeséget ébreszt a helyiekben. Egy olyan közösségben, ahol a közszolgáltatások mind túlterheltek – például egyetlen park szolgálja ki az egész Little Village-et, ráadásul az iskolák is túlszűfoltak – az új könyvtár és az új iskola megvalósulása igazán nagy közösségi teljesítménynek számít. Ha ehhez hozzávesszük a Toman vállalásait a környék mexikói jellegének fenn-

tartásában és népszerűsítésében, akkor még jobban megérthetjük az intézmény szimbolikus jelentőségét. A könyvtár által biztosított új közösségi tér fontos az idősödő közösség számára is, végre rendelkezésre áll egy nagy befogadóképességű, régóta hiányolt tér a közösségi tevékenységek számára.

A fizikai tér, mint a fejlesztések gyújtópontja

Az englewoodi könyvtár az egyetlen új építési projekt a környéken. Zajlik még néhány felújítási program Englewoodban és West Englewoodban, amelyeket a közösség befektetése is támogat. Az új infrastrukturális fejlesztések és közösségi helyek új kapcsolati helyeket jelentenek, és reményt is adnak. Keisha Garnett kiemeli, hogy a könyvtár szomszédságában található foghíjtelken nemsokára gyermek- és családsegítő központ épül, amely az egész térség számára fog szolgáltatni. *„Az emberek mindig azt kérdezik, mikor kezdi meg a működését a családsegítő központ”* – mondja Keisha. *„Megnyitása igen fontos lesz a közösség számára, mert sokkal könnyebben kerülhetünk kapcsolatba a szülőkkel, ha rendszeresen ide hozzák majd a gyerekeiket.”*

„Ahányszor csak felépül egy új könyvtár, annyiszor változnak meg a dolgok” – mondja Keisha, és Englewoodban szemmel láthatóan meg is változtak. A könyvtárral összefüggésben, a Kennedy King Városi Főiskola¹⁸ egy campust kíván létesíteni a környéken, továbbá új lakossági és kereskedelmi zónák finanszírozásáról is döntöttek a kerületben. Ezek a tervezett lépések mind ösztönzőleg hatnak a helyiekre.

Jean Carter-Hill szerint azért népszerű az általa képviselt („Képzeld el Englewoodot, ha...”) szervezett mert *„bejártuk a környéket, hogy megfigyelhessük, mi az, ami már rendelkezésre áll és mi hiányzik ahhoz, hogy a környéket élhetőbbé tegyük. Ehhez az embereknek kommunikálniuk kell egymással, és kapcsolatokat létesíteniük, valamint meg kell tanulniuk együttműködni egymással. Ha ez teljesül, akkor másképp éreznek majd egymás iránt is és a közösséget valódi otthonukká tudják tenni.”*

Az új könyvtár kapcsán máris sokan másképp éreznek: Jean elmondása szerint *„mindenki, mindig a könyvtárban van”*, s csak annyit kíván, hogy az épület bár nagyobb lehetne.

Fizikai terek a kapcsolatépítés helyszíneiként

Richard McLelland tudja, hogy amint megnyit az új Vodak könyvtár, annak találkozási alkalmas tereit rögtön százféleképp fogják hasznosítani a legkülön-

bözőbb kulturális egyesületek, hivatali szolgáltatók, egészségügyi intézmények és tanácsadók. *„Sok dolog változik, amikor ezek az új ajtók megnyílnak”* – mondja McLelland. *„Amint megnyílik egy új könyvtár, az robbanásszerű gazdasági fejlődést von maga után, miáltal a helyi vállalkozásokra is hat, például imidzsük javítására sarkallja őket, vagy egyenesen a könyvtár közelébe költözésre.”*

Emberi helyek

A közösségek valódi és szimbolikus értelemben is kapcsolódnak a rendelkezésükre álló közösségi helyekhez, a könyvtárak pedig az efféle kapcsolódások központi helyszínei. Ugyanakkor az épületek önmagukban nem szolgálnak ki senkit sem – azt emberek teszik, ezt pedig Rose Powers személye bizonyítja a legfényesebben, aki mindig védelmébe veszi az általa vezetett kisebb könyvtárápületet. Noha két új nagyobb tagkönyvtár is létesült a közelében, Rose tökéletesen elégedett a magáéval: szereti a látványát, az üvegfalú irodáját és az állandó zibongást is. Azért kissé féltékenyen sóhajt fel az új épületek látván: *„nincs parkolónk, ami miatt sokan nem veszik igénybe a könyvtár szolgáltatásait.”* Hozzáteszi, hogy West Ridge inkább „gyalogos” környék, a könyvtár régi látogatói cseppet sem bánják a parkoló hiányát. Az információcsere közösségi tereként a könyvtár olyan hely, amely összehozza az embereket.

8. Hidak és hálók

A jó könyvtárvezető a saját területén széles ismeret-ségi körrel rendelkezik, ajtókat tud megnyitni mások számára, és megbízhatnak benne. Az ilyen vezető a közösség nélkülözhetetlen tagja, mert mindig arra törekszik, hogy új kapcsolódási pontokat teremtsen a közösségei számára. Az interjúkban megkérdezett könyvtárvezetők egyöntetűen kiálltak a kapcsolatépítés fontosságá mellett, úgy a könyvtáron belül, mint a közösség egészén belül.

„Az emberek valódi tulajdonosi szemlélettel viszonyulnak a könyvtárhoz. A közelmúltban például azoknak rendeztünk ünnepséget, akik már ötven éve beiratkozott olvasóink. Ahhoz, hogy a könyvtárt megfelelően, hatékonyan lehessen használni, nélkülözhetetlen a támogatás és bizalom az olvasók részéről. A mi részünkről is a bizalmon alapszik az olvasókkal való kapcsolatunk. Ahhoz, hogy ezt a bizalmi viszonyt meg tudjuk tartani, ki kell lépniünk a könyvtárból és aktív szerepet vállalni a közösség életében.” „Izgal-

mas [lehetőségeket kínál] az új könyvtár: alig várom, hogy hozzáfoghassak a terveim megvalósításához: találkozókra és az egyházakhoz fogok elmenni, hogy elmondjam nekik, ezt a helyet [az új könyvtárat] a magukénak érezhetik.” (Teresa Madrigal)

„A közösség teljes értékű tagjává szeretnék válni, [...] igyekszem minél több szervezethez csatlakozni. A Lion's Club tagságával megszereztem személyesen is a tagok barátságát, de közben a könyvtárt is képviseltem. Például, ha egy könyvtári programhoz anyagi támogatásra van szükségem, akkor megkérhetem a klubot, illetve közvetlenül annak vezetőjét, hogy segítsen. Így sokkal könnyebb kérni.” (Richard McLelland, Vodak könyvtár.)

„Szerintem minden közösségnek jár egy könyvtár, és ezeknek olyanoknak kellene lenniük, amilyen a Walgreens, minden sarokra jusson egy. Szeretek olyan szervezetnek dolgozni, amely ennyire elkötelezett a helyi közösség érdekében. Könyvtárban dolgozni egyet jelent azzal, hogy láthatjuk a munkánk által előidézett pozitív változásokat. Ha a nap végén úgy térhatsz haza, hogy tudod, jó irányban sikerült mozdítanod a dolgokat, már megérte.” (Keisha Garnett, englewoodi könyvtár.)

A végszó Rose Powersé: „Közösségi vezetőként meg kell találnod az egyensúlyt; ez a munkád igen fontos része, sok könyvtáros nem is tudja, mennyire. Nem elég a munkát a könyvtár falain belül elvégeznünk, hivatásunk szerint sokkal többek vagyunk ennél. [...] „Ha egész nap az íróasztalnál ülsz a könyvtárban, megtapasztalhatsz néhány, a közösségben végbemenő változást, de korántsem mindet. Az én pozíciómban azonban megtudod, hogy mi miért történik, mert belülről jobban rálátsz mindenre, könnyebben tudod a körülményekhez igazítani a könyvtár szolgáltatásait. A közösség vezetőivel való kapcsolatépítés készsége alapvető kompetenciája kellene, hogy legyen minden könyvtárvezetőnek. Adható nekik útmutatás, eszköz-tár, megtaníthatók arra, hogy milyen kérdéseket kell feltenniük –, de amíg nem csinálják a gyakorlatban maguk is, addig elképzelésük sincs magáról a folyamatról. Ha annak idején, amikor kineveztek könyvtárvezetővé, csak továbbképzésekre jártam volna, mit értem volna el? Még most is, ennyi feladat közepette, rendszeresen tájékozodom a helyi sajtóból és járom

az utcákat, hátha olyan emberekbe botlom, akik még nem ismerik a könyvtárunkat. Szóval a könyvtárvezetőket meg lehet tanítani arra, mit tegyenek induláskor, és ha a folyamat elkezdődött, akkor aztán nincs megállás.”

*

A továbbiakban a szerzők által összeállított gyakorlati útmutatót adjuk közre, remélve, hogy a hazai közösségekhez igazítható, bővíthető, átvehető mintákat kínálnak.

Jegyzetek

1. Urban Libraries Council
2. The Chicago Community Trust
3. Chicago Public Library Foundation
4. Northwestern University – Asset-Based Community Development Institute
5. Chicago Public Library
6. a Kiwanis egy 1915-ben alapított, gyermekeket segítő nemzetközi szervezet – a fordító megjegyzése
7. Young Men's Christian Association – Fiatalok Keresztény Egyesülete
8. Summer Reading Program
9. Friends of the Northtown Library
10. community college” – ezek kétéves, alapvetően egyetemre felkészítő főiskolák, melyek önálló oklevelet is kiállítanak – a fordító megj.
11. Rebirth of Englewood Community Development Corporation
12. Neighborhood Housing Services
13. Chicago Public Schools Renaissance 2010
14. Chicago Park District
15. Southeast Environmental Task Force
16. Southeast Historical Society
17. Imagine Englewood If
18. Kennedy King College of the City Colleges of Chicago

A HELYI SZERVEZETEKKEL KIÉPÍTHETŐ KAPCSOLATI HÁLÓ

Sok közösségben az egyesületek, önkéntes szerveződések – legyenek azok nagyobb vagy kisebb szervezetek, hivatalos vagy/és informális működésűek – nem igazán jellemzők. Ugyanakkor a hatékony könyvtár kapcsolatot keres minden aktív közösséggel.

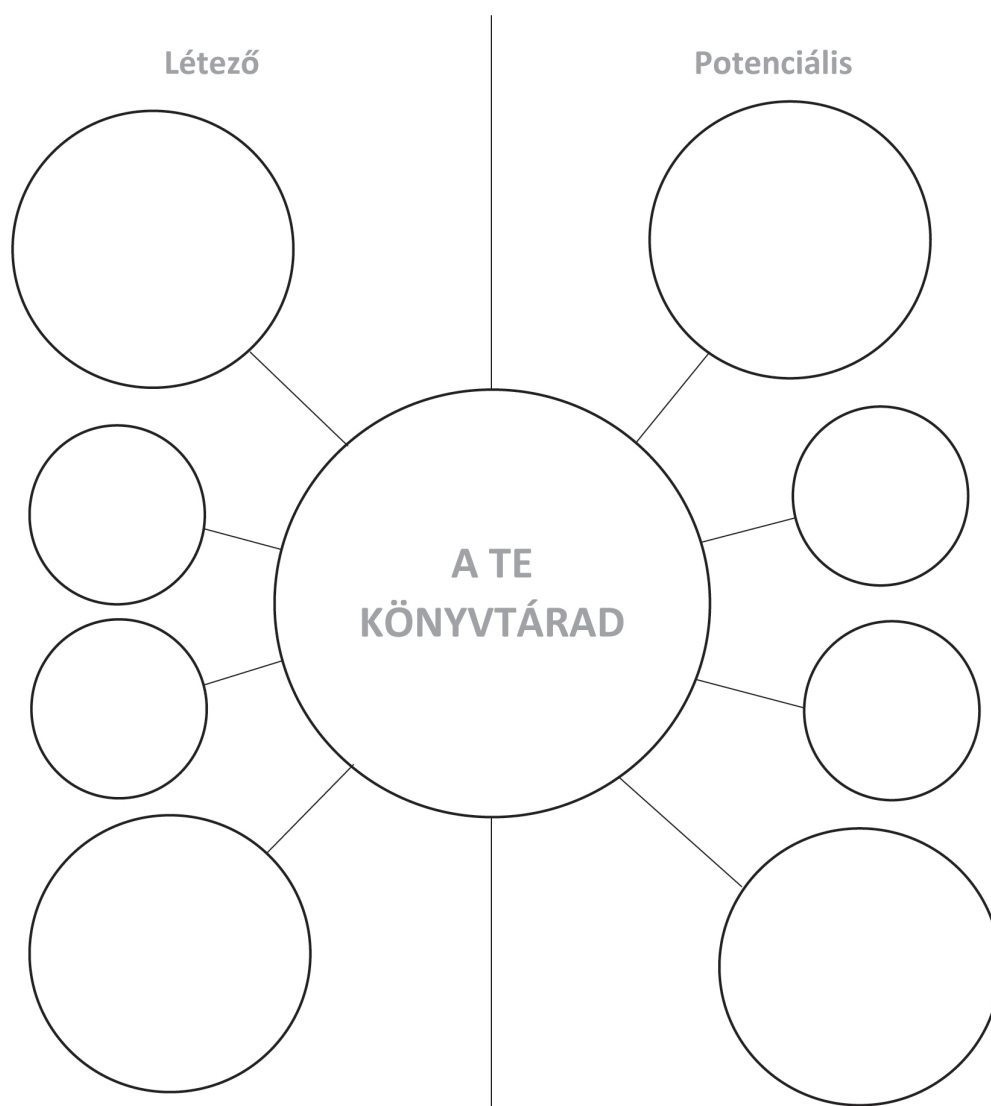
Példa: A könyvtárbarátok egyesülete talán kapcsolatot épít lakóközösségekkel, szolgáltatásokkal, egyházi gyülekezetekkel annak érdekében, hogy növeljék a könyvtár közösségi támogatottságát.

Az alábbi kérdőívvel a könyvtár helyi szervezetekkel való kapcsolatrendszerét lehet felmérni.

A könyvtárunk kapcsolatrendszere	Nem jellemző		Alkalmankénti		Rendszeres
Vallási gyülekezetek	1	2	3	4	5
Egészségügyi szervezetek	1	2	3	4	5
Oktatási intézmények, szervezetek	1	2	3	4	5
Sport- és szabadidő szervezetek	1	2	3	4	5
Lakóközösségek/szervezetek?	1	2	3	4	5
Szolgáltatások	1	2	3	4	5
Ifjúsági szervezetek	1	2	3	4	5
Művészeti szervezetek	1	2	3	4	5
Egyéb	1	2	3	4	5

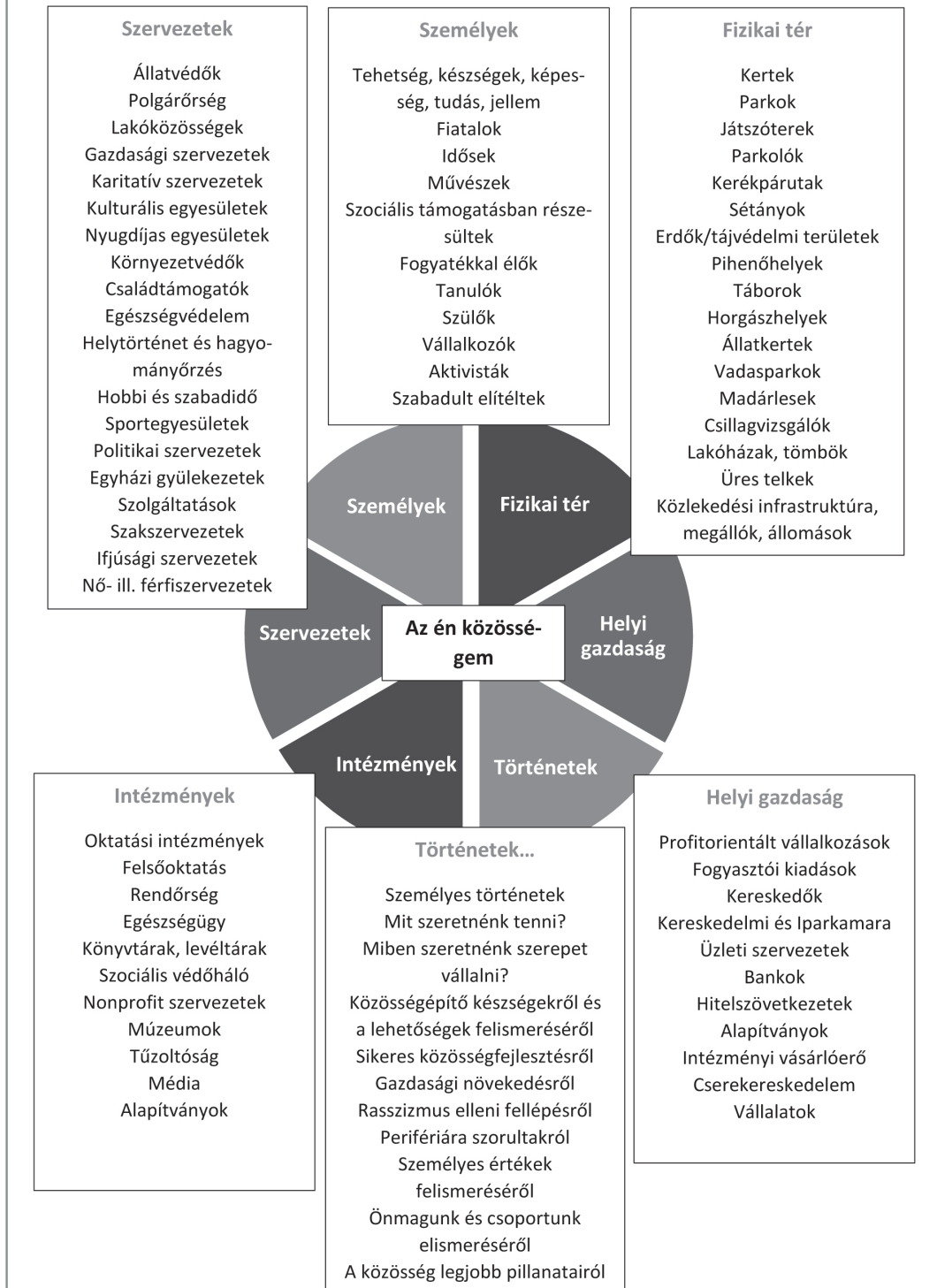
INTÉZMÉNYI PARTNERKAPCSOLATOK

Használd az ábrát a könyvtár létező közösségbe ágyazott intézményi partnerkapcsolatainak ábrázolására, és gondolj új lehetőségekre, amelyek hasznosak lehetnek a könyvtárnak!

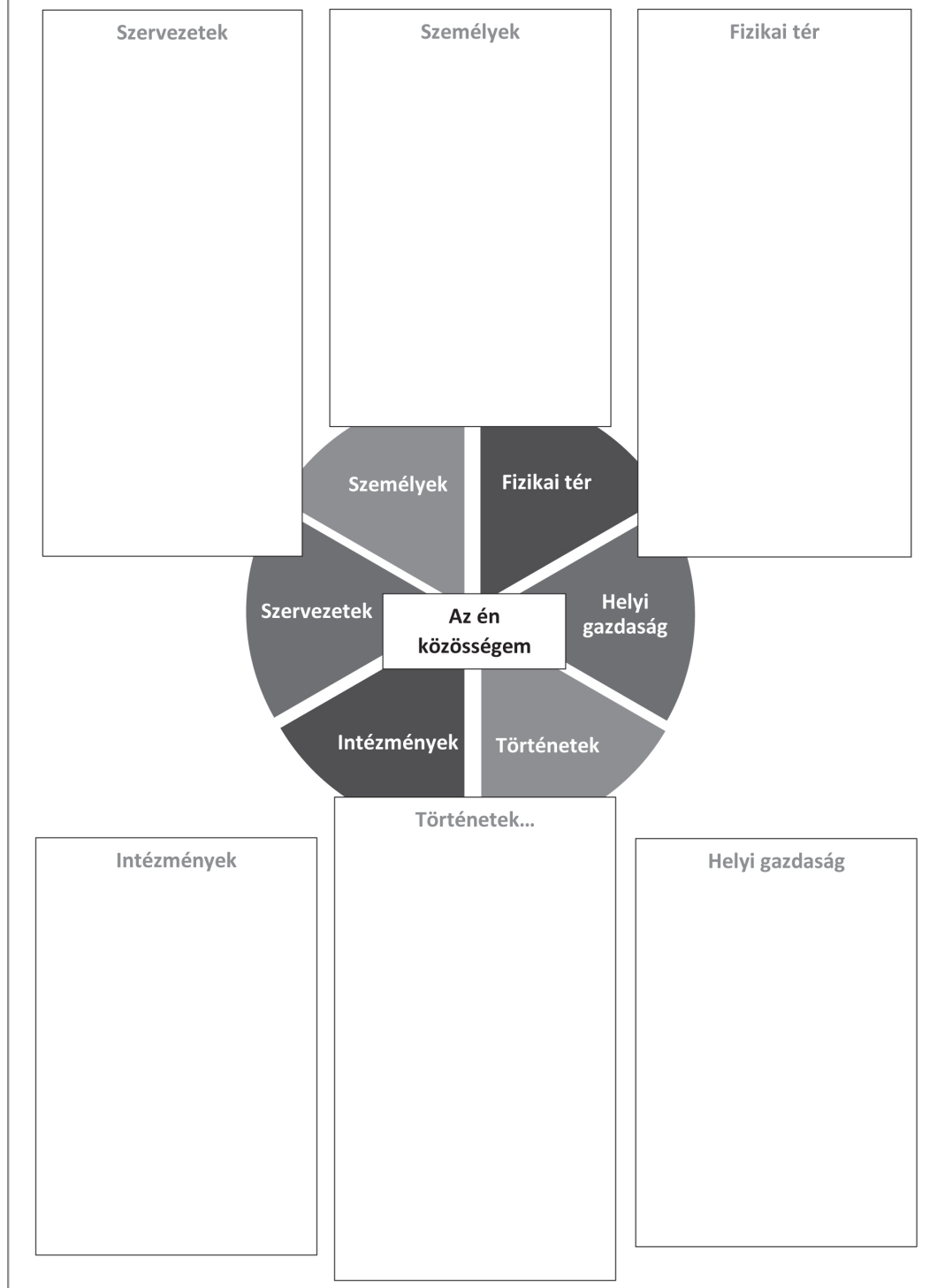
KÖZÖSSÉGI FORRÁSTÉRKÉP - MINTA

Egyszerűsített közösségi forrástérkép. Használd a következő oldalon található dokumentumot a könyvtárad helyi közösségének feltérképezéséhez!

KÖZÖSSÉGI FORRÁSTÉRKÉP

A könyvtárak környezetében lévő közösségekben megtalálható források típus szerint beírandók! Hogyan tudják mindezek erősíteni a könyvtárad?

ABLAK A KÖNYVTÁRAMRA

A könyvtárban megtalálható erőforrások leírása típus szerint rendszerezve.
A következő oldalon található az üres dokumentum.

Személyzet

Szakértelem
szakmán kívül/belül; oktatható
területek:

Művészetek
Zene
Sport

Egyéni képességek:

Pénzügy
Helytörténetírás
Egészségügy

Technikai képzés:

Informatika
Kommunikáció
Kutatás, forrásgyűjtés

Kapcsolatrendszer

Közösségi tudás

Vezetőképzés

Terek és helyiségek

Találkahelyek
Pihenőhelyek vagy konyha

Tárlók

Számítógépes termek

Ivóutak

Kertek

Üzenőfalak

Előterek

Parkolók

Mosdók

Állomány és felszereltség

**Könyvek, folyóiratok, maga-
zinok és újságok**

Számítógépek és szoftverek

Szkennerek

**Asztalok, székek és egyéb
bútorzat**

Fax és fénymásoló

Digitális fényképezőgép

Halláskárosultaknak telefon

Műalkotások

Tananyagok

Helytörténeti gyűjtemény

**Információk közösségi szer-
vezetekről**

**Szociális szolgáltatásokhoz
anyagok**

Szakértelem

Tanfolyamok:

Középiskolai

Írástudás

Nyelv

Oktatási műhelymunkák:

Bűnmegelőzés

Számítógéphasználat

Egészséges életmód

Mesemondás

Vezetői készségek

Közösségi tudás

Oktatási és képzési kurzusok

Gazdasági erősségek

Álláskereső tréning

**Adománygyűjtők szponzorá-
lása**

Helyiek alkalmazása

**Közösségi projektek támoga-
tása pályázatírás és doku-
mentáció terén**

Vásárlóerő

**Hozzáférés egyéb pénzügyi
forrásokhoz (állami,
önkormányzati stb.)**

Polgárok

**Egyéni képességek és érdeklő-
dés**

Egyéni jellemvonások:

Ötletek, életerő, idealizmus

Közösségi kapcsolatok

Gyűjtőszenvedély és érdeklődés

Kapcsolati háló

Magánintézmények

Közintézmények

Egyesületek

Egyének

A KÖNYVTÁRI ERŐFORRÁSOK LISTÁJA

A könyvtárad tele van megismerésre/megosztásra váró emberekkel, tudással és anyagokkal!

- Azonosítsd a könyvtárad erőforrásait!
- Dokumentáld a fentieket!
- Listázd ki a módokat, ahogy mindezek megoszthatók a környező közösséggel!

ABLAK A KÖNYVTÁRAMRA

Személyzet	Terek és helyiségek	Állomány és felszereltség
Polgárok	Szakértelem	Gazdasági erősségek
	Kapcsolati háló	

A KÖZÖSSÉGFEJLESZTŐ KÖNYVTÁR

A közösségfejlesztő könyvtár kölcsönösen előnyös kapcsolatokat épít.

